אין משלחין מעות בדיוקני **אפילו** עדים חתומים עליה. פי' אם אמר לסופר כתוב לפלוני שישלח לי מעות ע"י פלוני ואחר כך חתם בדיוקני שלו ואפילו עדים חתומים עליה שהיא דיוקני שלו איני מועיל אבל אם היו מחומים על זה שאמר ליה לשלוח על ידו אז הוי שליח לי נמי אם כתב בכתב ידו שלח על ידי פלוני וא"ח ואמאי לא מהני דיוקני דידיה והא אמרינן בהשולח (ניטין דף ו.) ובהמגרש (שם דף פז:) דאמר חתים כורתא ואמר חתים מכותא וי"ל דהני מילי בשאות חכמים דפקיעי אבל אינים אחרינא לא ולפי מאי שפירשנו לעיל אפילו כתב בכתב ידו וחתם בדיוקני אין מועיל כל זמן שלא אמר ליה בפניו: **ורבי** יוחנן **אומר אם עדים חתומים עליו שולחין.** וה"ה לרבי יוחנן בלא דיוקני בשלים שעשאו בעדים כדאמר רבי יוחנן לעיל דהוי שליח והכא אמאי לאשמועינן דדיוקני בלא עדים לא מהני ולא מידי ונראה דהלכתא כרב אסלא דשליח שעשאו בעדים הוי שליח דהא ר' יוחנן ור' אלעזר קיימי כוותיה ואע"ג דשמואל קאי כרבה קי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וה"ה לגבי שמואל הלכה כר' יוחנן: **אגב אסיפא** דביתיה. ומה שכותבין בהרשאה והקניתי לו ד' אמות בחצרי לאו דוקא דהא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף כו: ושם) דקרקע כל שהו חייב בפאה כו' וקונין עמה נכסים שאין להם אחריות ומה שכותבין הרשאה אפילו אותם שאין להם קרקע י"מ משום דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי וקשה דבפרק חזקת הבתים (ב"ב דף מד: ושם) דפריך ולימום דילמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי ומשני לא לריכא דאמרי עדים ידענא ביה בהאי גברא דלא הוה ליה ארעא מעולם ובפרק מי שמת (שם דף קמט.) גבי עובדא דאיסור גיורא דקאמר במאי ליקני רב מרי בריה להנהו זוזי לי דליקני ליה איסור גיורא אגב קרקע לית ליה קרקע וי"ל דהאוא דאיסור גיורא מעיקרא ודאי לא אסיק אדעתיה טעמא דהודאה אבל במסקנא קאמר אדהכי נפק אודיתא מני איסור והיא דמ"ה כיון שאין אלא משום בעלמא דלמא אקני ליה כיון דלית ליה ארעא לא מיישינן והיא דפ' הזהב (ב"מ דף מו. ושם) גבי היה עומד בגורן דפריך וליקני ליה אגב ארעא ומשני דלית ליה ארעא התם מדאורייתא בעינן דאית ליה ארעא דאי לית ליה ארעא לא היו קרוין מעותיו מדאורייתא שיוכל לפדות בהן פירות מעשר שני אבל לענין לגנות כיון שהודה שם לו והקנה לו אגב קרקע למה לא יגבה: [עי' תוס' כתובות נד: ד"ה אע"פ וב"ב מד: ד"ה דלא]: **חוץ** מפחות שוה פרוטה בקרן. מימה אמאי איצטריך למימרי הא כיון דבריש מגן שוה פרוטה משמע אבל פחות לא: **נתן** לו **את** הקרן ונשבע לו על החומש. הוא הדין אם לא נתן לו את הקרן ונשבע אחרייהו אקרן ואחומש היה מוסיף חומש על חומש אלא אורחא דמילתא נקט דאקרן אין נשבעין שני פעמים והוא הדין אם נשבע על החומש דיוליכנו אחרי למדי דכיון שנשבע עליו נעשה כגזלן: **יש** תלמוד קאמינא ומריבויא דקרא. מימה אמאי איצטריך קרא לקרן דאמאי לא ישלם קרן כיון דאיכא אחריות נכסים ועמד בדין דבהכי מוקמינן לה בסמוך: **מלוה** על פה היא ואין גובה **לא** מן היורשים ולא מן הלקוחות. למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא פריך דהכא משמע דמדאורייתא גובין מיורשין ומהכא בריתא דהגוזל ומאכיל (לקמן דף קיא:) אם הנים להם אחריות נכסים חייבים לשלם ליכא למפרך ליה מידי דאיהו מוקי ליה מדרבנן כדי שלא תנעול דלת בפני לוין כדאמרינן רב פפא בפרק גט פשוט (ב"ב דף קנו. ושם) ומיהו לרב ושמואל דאמרי מלוה ע"פ אין גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות ואפילו מדרבנן כדמוכח בח"ה (שם דף מב.) ובסוף מי שמת (שם דף קנ.) איכא לאקשויי מהכא בריתא דלקמן ואיכא למימר דאיהו מוקמי לה בשעמד בדין ומה שהקשה בקונט' דהך העמדה בדין מאי מהני הרי כפר ונשבע דהא אוקימנא לעיל בשלא הודה אביו והודה בנו י"ל בעמד בדין לאחר שבועה ע"י עדים דלא מיחייב האב חומש כדתנן לקמן במתניתין דהיכא דאיכא עדים לא מיחייב חומש:

אמר

[א] אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליה משלחין אמרי לשמואל מאי תקנתא כי הא דרבי אבא הוי מסיק זוזי בדרב יוסף בר חמא א"ל לרב ספרא בהדי דאתית אייתינהו ניהלי כי אזל להתם אמר ליה רבא בריה מי כתב לך התקבלתי א"ל לא אי הכי זיל ברישא ויכתוב לך התקבלתי לסוף אמר ליה אי כתב לך נמי התקבלתי [ב]לאו כלום הוא דלמא אדאתית שכיב רבי אבא ונפלו זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא א"ל ואלא מאי תקנתא [ג]זיל נקנינהו לך אגב ארעא ותא את כתוב לן התקבלתי רבי [ד]הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אבא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תואך: נתן לו את הקרן וכו': אלמא חומש ממונא הוא ואם מיית משלמי ליה יורשין ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש הרי מוסיף חומש על חומש אלמא חומשא ממונא הוא ותניא נמי הכי הגוזל את חבירו ונשבע לו ומת [ה]יורשין משלמים קרן וחומש [ו]ופטורין מן האשם ויורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו [ז](אלמא חומש ממונא הוא ובעי שלומי יורשין) ורמינהו עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו הוא ולא אביו אביו ולא הוא הוא ואביו [ח]מנין ת"ל [ט]אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק אמר רב נחמן לא קשיא כאן שהודה כאן שלא הודה אי לא הודה קרן נמי לא משלם וכי תימא הכי נמי דלא משלם והא מדקא מהדר אחומש למימרא דקרן משלם ועוד תניא ועדיין אני אומר אימתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו אביו ולא הוא הוא ולא אביו לא הוא ולא אביו מנין ת"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד ויתיב רב הונא וקאמר להא שמעתא א"ל רבה בריה יש תלמוד קאמר מר או ישתלמו קאמר מר א"ל יש תלמוד קאמינא ומריבויא דקראי אמרי אלא מאי לא הודה [י]לא הודה אביו והודה בנו ונחייב בנו חומש אשבועה דידיה אמרי [כ]בשאין גזילה קיימת אי בשאין גזילה קיימת אפילו קרן נמי לא משלם לא צריכא דאיכא אחריות [כא] וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי מלוה על פה היא [כב]ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אמרי בשעמד בדיוקני. מסר לו בעל הפקדון לשלים סימנין וכתב לו חותמו בחגרת ומסרה לו ואמר לו לך [כג]והמרלה לפלוני ויתן לך מעות שיש לי בידו [כד]: **אי כתב לך.** ר' אחא: **התקבלתי.** מעותי נתקבלתו של רב ספרא: **אדאתית.** בעוד שהייה בדרך בשובך אצלנו: **שכיב רבי אבא.** דזקן הוא וכבר בטל שלימותו קודם שתקבלם ואי הוו אנסי להו מיגן בחורמא תבעי לן יתמי: **נקנינהו ניהלך אגב ארעא.** ויהיו שלך כבל מקום שהן דקיימא לן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות: **אסיפא דביתיה.** מפתן ביתו דמחובר לקרקע הוא וכקרקע הוא כך שמעתי. ל"א סיפא דביתיה סוף בית הקנה לו זוית אחת: **נפק לאפיה עד תווך.** הלך לקראתו עד תווך שם מקום שהיה שמח שהביא לו מעותיו: **אלמא חומשא ממונא הוא.** מדאיצטריך ליה למתני מ"ל ליל אחריו אלמא ממונא הוא גביה: **ואי מיית.** גזלן משלמי יורשין ועוד מדקתני הרי זה מוסיף חומש על חומש ש"מ ממונא כפריה: **ופטורין מן האשם.** דהא מתו בעליו לאם הפרישו בחייו היה טעון [רעיה] וכי לא הפרישו פטורין דאשם כפרה הוא ולאו ממונא ואין כפרה למתים: **עדיין אני אומר.** ריש בתורת כהנים [כה] אשר גזל על גזילו הוא מוסיף חומש ולא על גזילת אביו: **כאן שהודה.** אביו בחייו אחר שנשבע ותחייב לו חומשא משלמי יורשין וכרייתא בת"כ בשלא הודה וקס"ד השתא בלא הודה לא אב ולא בן: ה"ג **ויתיב רב הונא: יש תלמוד קאמר מר.** ותנא מקרא מייתי לה מדכתיב כל הני ריבויא הוא שהכן חייב לשלם או ישתלמו קאמר מר ומסברא הוא משלם ולא מקראי: **לא הודה אביו והודה בנו.** קרן משלם אבל חומש לא דמעטיה קרא מחומש על גזל אביו: **ונחייב** (ג) **חומש אשבועת דידיה.** דקתני נשבע הוא ואביו לפטורא דכיון דבן נשבע והודה אמאי פטור: **בשאין גזילה קיימת.** דלאו עליה רמיא לשלומי דתנן (לקמן דף קיא:) הגוזל ומאכיל את בניו פטורים מלשלם הלכך אי כפר כפירת דברים בעלמא היא ושבועת בטוי הוא דליכא חומש: **לא צריכא דאיכא אחריות נכסים.** ואמרינן לקמן (שם) דאם הנים אביהן אחריות נכסים קרקעות חייבים להחזיר מפני כבוד אביהן: **וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי כו'** ל"ג חדא דהא תני התם דמשום כבוד אביהם חייבים להחזיר ועוד

[כא] כ"מ מו. כ"ב עז: [ע"ש] קנ: [ע"ש] [ומי' נתוס' כ"ב עז: רש"י רב פפא], [כב] רש"ל מ"ז, [כג] [קידושין יג: כ"ב מב. קנ. קצה. ערכין ו: ז. כ. בכורות מח:], [ד] [ל"ל והרלה], [כד] [ויקרא פרשה יג], [ה] [ד"ה ונקנינהו], [ו] [שיך למתני' לעיל קנ.], [ז] [התורה כתב ישוב לשה ע"ש].

תורה אור השלם

[ז] וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

[א] גס' דאיכא אחריות נכסים וכו' [ב] רש"י ד"ה בדיוקני וכו' בידו הס"ל ואמ"ל מה"ל מי כתב לך: [ג] ד"ה ומחיב בנו חומש:

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי' פ"ח מהלי' שלוחין ושותפין הלכה ח סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' קכח סעיף ג:
קכה ב ג ד (מיי' שם) טוש"ע ח"מ סי' קכח סעיף ה:
קכו ה מיי' פ"ז מהלכות גזילה ואבידה הלכה ד:
קכז ו מיי' שם הלכה ו:
קכח ז מיי' שם הלכה ג:
קכט ח מיי' שם הלכה ה ו:
קל ט מיי' שם הלכה ד:
קלא י מיי' פ"א מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קיז סעיף ח:

מוסף רש"י

אקנינהו ניהליה לרב שמואל. שהיה הולך לשם כדי שיגיעם לו, שאילו לא הקנה לו לא היה נתחנם לו מי שהפקדון אצלו, שאם יאבדו בדרך יתחיב רב פפא ויתחנם לו (ב"מ מו.). **אגב אסיפא דביתיה.** אמתן ביתו (שם) סף ביתו מקרקע, כדי שיגיעם לו אקנינהו הרשאה, ואילו לא אקנינהו ויהליה לימיינו כאותנה דאורחא (רשב"ם ב"ב עז:) שהקנה לו בסודר קרקע כגיסת ביתו ואגבו הקנה לו המעות בתורת הרשאה המפורשת בב"ק (לעיל ע.) אי נמי אלן ואחזיק הקרקע והקנה לו המעות כל מקום שהן (רשב"ם ב"ב קנ:). נפק לאפיה. מרוב שמחת מעותיו שהביא (שם עז:). **עד תואך.** שם מקום (ב"מ חז:) מקום נמס' נדה (לג:) וכך שמו, ולאשמועינן אחא דמשום קנין זה אמרו לו המעות, דכיון דנפק לאפיה שמעינן דהנים המעות (רשב"ם ב"ב עז:) דם מפרשין אלי הדרך ומפרשין נמי אלא ימיק בהן לעצמו, ולא היא, דכיון דאחר נהרשאה וכל מאן דמתעני ליה מן דינא קבלתי בין לזכות בין לחובה, מינה שמעינן דשלית שוויה, הכי אמרינ בב"ק שם (שם קנ:). ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין. דשיעבודא לאו דאורייתא, ב"ש מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עצמו שיעבוד, דאחר ליה כל נכסי דלים לי אחרלין לשטרא דין (קדושין יג:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com